

Domů > Domáci

Karel, seta a odmašťovna. Ostravská univerzita sepsala slang narkomanů

15. 11. 2014 17:42, autor: ČT24

Ostrava – Poprvé v historii se čeští jazykovědci zaměřili na svět výrobců a uživatelů drog. Výsledkem práce týmu Ostravské univerzity je unikátní slovník jazyka tuzemských narkomanů, který by měl v knižní podobě vyjít na přelomu roku. Co znamenají slova jako "karel", "seta" nebo "odmašťovna"?

"Karel", jindy také "káčko", "kokeš", "koks", "sníh" nebo "kokáda" je slangový výraz pro kokain. Jako o "setě" tuzemský drogový svět hovoří o dvacetimililitrové injekční stříkačce, jež se používá při výrobě pervitinu; stejný význam mají také výrazy "odtahovka" nebo "stlačák". "Odmašťovna" je potom synonymum k psychiatrické či protidrogové léčbě.

Ostravští jazykovědci, kteří za sesbíráním těchto slov stojí, na svém projektu pracovali dva roky; skupinu vedla lingvistka Lucie Radková, která v uplynulých letech mapovala jazyková specifika tuzemských věznic. "Narkolekt", jak slovník narkomanů lingvisté překlátili, pro ni proto představoval přirozené navázání na předchozí práci, tím spíše že se svět arestovaných a drogově závislých částečně prolíná.

Podle spoluautora slovníku Matěje Antoše pojali zkoumání jazyka drogově závislých především jako výzvu, neboť podobná práce v Česku kvůli obtížně sehnatelnému materiálu nikdy neproběhla. Jazykovědec totiž musí drogově závislého nejen úspěšně zkontaktovat, ale také vědět, na co se ptát. A nebýt toho, že týmu při formulaci dotazníků pomáhali vyléčení narkomani, byl by slovník chudší např. o řadu výrazů spojených s vařením pervitinu, nejrozšířenější tvrdé drogy Česka.

Stáhněte si

- UKÁZKA: Slovník narkomanů a výrobců drog

Deník vaříče P.

Hlavním spojníkem mezi ostravskými jazykovědci a drogově závislými se stali sociální pracovníci z desítky K-center napříč republikou, pomoc ale nabídli i psychiatři z léčeben v Opavě a Brně nebo zaměstnanci heřmanické věznice. Díky tomu se podařilo odhalit vnitřní pestrost jazykové výbavy drogově závislých – a to podle obývaného regionu (např. slovo "vyndanej" se používá jen v Čechách) i podle délky závislosti.

"U skupiny lidí, kteří se v drogovém prostředí pohybují déle – i přes deset let – je získaný jazykový materiál mnohem bohatší," konstatuje Antoš. "Častěji vyplnili i okruh výroby návykových látek, kde uváděné pojmy lidé s kratší zkušeností vůbec neznali, jde např. o jednotlivé chemikálie, pomůcky nebo fáze varu," dodává s tím, že lidé, kteří se v narko-světě pohybují déle, také častěji používají zastírací výrazy k utajení před nezasvěcenými.

- autor: Helmut Fohringer, zdroj: ČTK/APA
- autor: Helmut Fohringer, zdroj: ČTK/APA

zdroj: ČTK
zdroj: ČTK

Příkladem "jazykové šifry" může být výraz diagonála, jedno z označení pro drogovou dávku určenou ke šňupnutí, které funguje jako méně průhledné synonymum ke známějším slovům čára, lajna nebo linka. Lingvistka Radková doplňuje, že zejména při výrobě drog dochází k přebírání slovní zásoby spojené s kuchyní a vařením, a to jak v případě výrobce drog (vaříč, kuchař), tak u surovin a jejich zpracování. Například pod výrazem "solit" se tak skrývá použití kyseliny chlorovodíkové pro výrobu směsi toluenu a požadované látky (pervitinu).

V knižní podobě se alfabetycký řazený slovník objeví na pultech knihkupectví na přelomu roku; kromě Radkové a Antoše se na něm podílela také Jana Rausová, Lenka Podvojská a Daniela Mirková. Ambicí tvůrců přitom není pouze podchytit jazykové podsvětí češtiny, ale nabídnout také vhled do denní praxe uživatelů, distributorů a výrobců psychotropních látek. Příručka ostravských jazykovědců tak může posloužit nejen bohemistům, ale i pracovníkům kontaktních center nebo protidrogových léčeben.

Čtěte také:

- Na tvrdých drogách končí stále více dětí, pomoci se jim nedostává, 25. 3. 2014
- Peněz ubývá, drogově závislých přibývá. Smutná úměra platila i loni, 4. 12. 2013
- Uživatelů marihuany ubývá, Češi ale přestávají zvládat alkohol a pervitin, 19. 11. 2013
- Voda odhalila oblíbenost drog – v Praze vede kokain, v Brně extáze, 9. 10. 2013

Pomozte zlepšit web ČT